

Könczei György: Fogyatékosok a társadalomban Újabb adalékok a kitzasztottság anatómiájához

Talán mindenkivel előfordult már életében, hogy fogyatékos emberrel találkozáva zavarba jött, s nem tudta, miként viselkedjen, hogyan elegyedjen szóba vele, mit is mondjon neki, főként pedig, hogyan viszonyuljon fogyatékhához. E bizonytalansággal szembe kell néznünk, s orvoslása az egész társadalom elemi érdeke, hiszen a fogyatékos emberek száma növekszik, s a rehabilitáció tökéletlensége vagy megoldatlansága tragikus helyzeteket teremt. Könczei György antropológiai és kultúrtörténeti adatok segítségével mutatja be, milyen szélsőséges volt a fogyatékhossz történelmi megítélése, a teljes elutasítástól, azaz a fogyatékos ember megsemmisítésétől a tökéletes, olykor mitikus hitbe torkolló integrációig. A szerző a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem tanára, társadalomkutató, közgazdász. Nem véletlen tehát, hogy művének az a legjobban sikerült része, melyben a foglalkozási rehabilitáció gazdasági oldalával foglalkozik. A fogyatékos ember megbélyegzése, kirekesztettsége, elkülönített, intézeti ápolása és az ezzel járó kiszolgáltatottság elmélyíti a személyiség válságát. Pedig valamennyien teljesértékűek a maguk módján, csupán máságuk az, ami a társadalomtól a másféle reakciókat megkívánja. A legtöbb, amit tehetünk, hogy környezetünket olyanná alakítjuk, hogy abban a fogyatékos ember is biztonságosan mozoghasson és függetlennek érezhesse magát. Kirekesztő lépcsők helyett rámpák, tágas mellékhelyiségek, alacsonyan és jól megközelíthetően felszerelt nyilvános telefonok. Sokszor csak apróságokon múlik, nem költséges változtatások ezek, de kétségtelenül toleráns gondolkodásmódot igényelnek. Fontos, hogy kreatív elfoglaltsága legyen a fogyatékos embernek, a legtöbb munkáltató mégis ódzkodik alkalmazásuktól. Pedig a statisztikai adatok világosan mutatják, hogy munkájuk megbízható, nem hiányoznak többet az egészségeseknél. Bérük messze elmarad az átlagostól, s központi szabályozással, az ún. kvótarendszerrel kell biztosítani foglalkoztatásukat. A fogyatékhossz fogalmkörét igen tágan értelmezi a szerző: az alkoholbetegeket, drogosokat, börtönviselteket, vagy más okból peremre szorult embereket is ebbe a kategóriába sorolja, hiszen valamennyien rehabilitációra szorulnak.

„A hit a rehabilitációban nem más, mint hit a humanizmusban” - idézi a szerző Rusk professzort, a rehabilitációs orvoslás megteremtőjét. A rehabilitáció azonban nem csupán orvosi kérdés, sokkal inkább olyan komplex folyamat, melynek végeredményeképp a fogyatékos integrálódik a társadalomba. Globális szemléletmód váltásra van szükségünk annak érdekében, hogy ez sikeres lehessen. Egyre gyakoribb, hogy az óvodákban, oktatási intézményekben mozgássérült, nagyothalló vagy vak gyerekekkel találkozunk. Talán a tárgyi és személyi feltételek javulása egyre inkább lehetővé teszi majd, hogy a fogyatékosok egy része a speciális intézeteken kívül tanulhasson és dolgozhasson. Jó volna, ha az iskolai oktatás során is szóba kerülnének ezek a problémák, és a gyerekek „megtanulnának” gátlások és ellenérzések nélkül kommunikálni és együttműködni „másfajta” társaikkal. Könczei György könyve olyan, hogy egyes részei az oktatásban is hasznosíthatók a különböző tantárgyak anyagába építve. Héphasztosz esetének tanulságai szervesen épülhetnek a magyaróra anyagába, a történeti vonatkozások pedig fontos részeit jelenthetik a történelemoktatásnak. Az egésznek talán a megfelelő szemlélet kialakítása a lényege, s ehhez rengeteg elméleti és gyakorlati fogódnót kapunk ebben a műben.

(Gondolat, 1992.)